

Działalność Kampinoskiego Parku Narodowego w świetle encykliki *Laudato si'*

Małgorzata Mickiewicz

Kampinoski Park Narodowy,

ul. Tetmajera 38, 05-080 Iżabelin, mmickiewicz@kampinoski-pn.gov.pl

Streszczenie

Parki narodowe w Polsce odgrywają ważną rolę w systemie ochrony przyrody. Położony w sąsiedztwie Warszawy Kampinoski Park Narodowy jest jednym z najcenniejszych obszarów chronionych. Wyróżnia się unikatowymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi, naukowymi, społecznymi i edukacyjnymi. Ma istotne znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej, badań naukowych, edukacji. Jego atrakcyjność sprawia, że jest bardzo chętnie odwiedzany. Park, realizując zadania wynikające z uwarunkowań prawnych, w praktyczny sposób wypełnia przesłanie papieża Franciszka zawarte w encyklice *Laudato si'*. Chroniąc zasoby dla przyszłych pokoleń – tworzy warunki do poznawania zjawisk oraz procesów przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych. Jednocześnie umożliwia wszystkim odwiedzającym wypoczynek i uprawianie turystyki. Bogata oferta edukacyjna skierowana jest do różnych grup wiekowych i zawodowych. W ten sposób Park wdraża propagowaną przez papieża Franciszka ideę zmiany kultury ekologicznej i współodpowiedzialności wszystkich członków społeczeństwa za stan środowiska naturalnego.

Słowa kluczowe

park narodowy, ochrona, edukacja ekologiczna, odpowiedzialność, encyklika *Laudato si'*

1. Wstęp

Encyklika papieża Franciszka *Laudato si'* jest wyrazem głębokiej troski o stan środowiska. Papież przekonuje, że wszyscy, bez względu na światopogląd, powinni być odpowiedzialni za otaczający nas świat. Wzorem innych mądrych nauczycieli – nie daje gotowych recept. Zarówno dla globalnej polityki, jak też dla każdego człowieka jedynie nakreśla kierunki działań, które mogą przyczynić się do poprawy stanu środowiska. Na tle papieskich rozważań teologicznych i filozoficznych zawartych w encyklice chciałabym przedstawić praktyczne aspekty

funkcjonowania Kampinoskiego Parku Narodowego jako instytucji z mocy prawa odpowiedzialnej za ochronę przyrody.

2. Rys historyczny Kampinoskiego Parku Narodowego

Papież Franciszek w rozdziale trzecim, poświęconym różnorodności biologicznej, pisze: „Troska o ekosystemy wymaga spojrzenia wykraczającego poza to, co doraźne...” (LS: 36)¹. Wyraża w ten sposób pogląd, że

¹ Na oznaczenie encykliki *Laudato Si'* będzie stosowany skrót LS.

konieczna jest stała, kompleksowa ochrona w długiej perspektywie, która pozwala na szerokie, wnikliwe przyjrzenie się problemom, roztropne działania i ocenę ich skuteczności. W naszym kraju przykładem takiego długookresowego planu i realizacji związanych z nim prac jest program prawnej ochrony przyrody prowadzony w parkach narodowych. W polskim porządku prawnym funkcjonują one na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Określa ona cel powoływania parków narodowych, ich zadania i zasady funkcjonowania. Ustawa mówi, że aby obszary mogły zostać uznane za park narodowy, muszą wyróżniać się unikatowymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi, społecznymi, naukowymi i edukacyjnymi. Pierwsze parki narodowe w Polsce powstały w latach 30. XX wieku. Najmłodszy istnieje zaledwie od kilkunastu lat. Każdy z polskich parków narodowych jest obszarem wyjątkowym. Aby właściwie ocenić, jak wartościowe i niezwykle są to tereny, wystarczy porównać liczbę istniejących obecnie w Polsce parków narodowych, których jest zaledwie 23, z liczbą obszarów innej formy ochrony przyrody – Natura 2000, których w naszym kraju jest około 1000. Współcześnie parki traktowane są jako dziedzictwo, które określa tożsamość narodową na równi z dziedzictwem kultury. W naszym kraju powszechnie się uważa, że takie narodowe dobra, jak: Zamek Królewski na Wawelu, katedra gnieźnieńska, muzyka Chopina czy polska tradycja odwiedzania grobów bliskich w dzień Wszystkich Świętych, stanowią dziedzictwo poprzednich pokoleń, które my jako naród zobowiązani jesteśmy przekazać potomnym. Program ochrony przyrody w parkach narodowych jest wykraczającym poza doraźne potrzeby planem zachowania tego, co w naszej przyrodzie najcenniejsze: charakterystycznych dla Polski ekosystemów, gatunków i krajobrazów. Łączna powierzchnia wszystkich parków narodowych w Polsce stanowi zaledwie około 1% powierzchni kraju. W ich granicach znalazły się nie tylko tereny objęte ochroną już od wielu dziesiątków lat, ale również obszary

jeszcze całkiem niedawno wykorzystywane gospodarczo i ukształtowane pod wpływem rolnictwa, rybactwa czy leśnictwa. W parkach narodowych ochronie podlegają zasoby przyrody nieożywionej, procesy naturalne i różnorodność biologiczna na wszystkich poziomach: ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym, a także krajobrazy charakterystyczne dla danego terenu.

Położony tuż za północno-zachodnimi rogatkami Warszawy Kampinoski Park Narodowy jest jednym z nielicznych w świecie miejsc, gdzie wielki obszar dzikiej natury bezpośrednio styka się ze stolicą państwa. Pod względem przyrodniczym Kampinoski Park Narodowy jest najcenniejszym obszarem Mazowsza i centralnej Polski. Leży w punkcie węzłowym trzech korytarzy ekologicznych: doliny Wisły, Bugu i Narwi. Obejmuje ostatnie zachowane do naszych czasów fragmenty puszczy, jaka niegdyś pokrywała prawie całe Mazowsze. Kampinoski Park Narodowy powstał w 1959 roku w celu ochrony przyrody, pamiątek historii i kultury Puszczy Kampinoskiej. Od 2004 roku park wchodzi w skład sieci Natura 2000 jako obszar PLC 140001 Puszcza Kampinowska, chroniony na mocy dyrektywy ptasiej i siedliskowej. Zróżnicowanie przyrodnicze Parku wynika zarówno z geomorfologii, różnic żyzności i uwilgotnienia gleby, jak i ze zróżnicowania form gospodarki prowadzonej na tych terenach w okresie przed jego powstaniem. Na żyznych, dobrze uwilgotnionych obszarach Puszczy Kampinoskiej, gdzie niegdyś rosły lasy liściaste, tworzyły się rozległe poręby. Tam początkowo osiedlali się budnicy, trudniący się wytwarzaniem węgla drzewnego i innych produktów powstających w wyniku przetwórstwa drewna. Z upływem czasu na pozbawionych lasu gruntach rozpoczęła się uprawa roli i wypasano zwierzęta. Od XVIII do połowy XX wieku prowadzono prace odwadniające. Na innych miejscach, gdzie jałowe, suche piaski wydmy nie nadawały się do uprawy roli, prowadzona była intensywna gospodarka leśna. Kampinoskie sosny masztowe były surowcem cenionym w całej Europie. Rabunkowe

wyręby okresu wojen oraz karczowanie pni doprowadziły do wylesienia wielkich powierzchni i uruchomienia wydm. Ogromne masy piasku, przesuwającego się pod wpływem wiatru, zasypywały pola uprawne i łąki. Pomimo że Puszcza Kampinowska przez całe wieki była przez ludzi użytkowana, a w okresach zaborów i wojen nawet płądrowana, do naszych czasów przetrwały jednak rozległe obszary starodrzewi o naturalnym charakterze. To obecnie najcenniejsze fragmenty Kampinoskiego Parku Narodowego. Pozostałe obszary wchodzące w skład Parku współcześnie objęte są działaniami mającymi na celu ich regenerację lub zachowanie ekosystemów, jakie powstały wskutek działań człowieka. Zróżnicowanie warunków i sposobów gospodarowania sprawiło, że różnorodność przyrodnicza Parku jest imponująca. Sąsiedztwo wielkiej aglomeracji miejskiej i podatność na antropopresję kruchych układów biologicznych sprawiają, że obszar ten trzeba szczególnie chronić. Ważne jest, aby zachować w dobrym stanie te elementy przyrody, które są najbardziej naturalne, a także najbardziej dla Puszczy Kampinoskiej charakterystyczne, nawet gdy ukształtowane zostały w wyniku gospodarowania. Niezwykle trudne jest przywrócenie naturze tego, co zostało przez ludzi zaburzone lub zniszczone. Osiągnięcie tych celów wymaga zazwyczaj długiego czasu, znacznych środków finansowych i ogromnego zaangażowania wielu pokoleń ludzi oddanych ochronie przyrody.

3. Działalność w Kampinoskim Parku Narodowym

Podstawą działań podejmowanych w Kampinoskim Parku Narodowym jest inwentaryzacja i waloryzacja zasobów przyrodniczych. Na ich podstawie Park został podzielony na trzy kategorie: obszary ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej. Obszary ochrony ścisłej obejmują najbardziej naturalne fragmenty puszczy, głównie stare lasy. W obszarach objętych ochroną ścisłą procesy przyrodnicze mogą przebiegać w niezakłócony sposób. Podejmowana przez ludzi działalność

ogranicza się głównie do obserwowania, monitorowania i badania tych procesów. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach rozpoczyna się inne działania. Mają one jednak wyłącznie charakter interwencyjny, czego przykładem jest prowadzenie akcji gaśniczych w czasie pożaru.

Obszary ochrony czynnej obejmują miejsca, gdzie w przeszłości na skutek czynników antropogenicznych doszło do zakłócenia naturalnych procesów. W Kampinoskim Parku Narodowym są to głównie tereny, gdzie prowadzona w przeszłości gospodarka spowodowała duże przeobrażenia środowiska: wyręby lasów, wylesienia, melioracje odwadniające, uprawę roli itp. Takie obszary można pozostawić do naturalnej sukcesji – wtedy regeneracja i odtwarzanie zniekształconych siedlisk następują w sposób spontaniczny, ale bardzo powolny. Można to przyspieszać, prowadząc planowe zabiegi ochronne, takie jak zalesienia czy cięcia hodowlane, mające na celu stopniowe zróżnicowanie i poprawę odporności biologicznej drzewostanów. W wybranych fragmentach młodych lasów na żyznych gruntach, zwłaszcza w monokulturach sosnowych, które w Kampinoskim Parku porastają tysiące hektarów, wprowadza się domieszki innych gatunków w celu ich zróżnicowania gatunkowego, wiekowego i strukturalnego. Na dużą skalę usuwa się inwazyjne, obce gatunki roślin, wypierające roślinność rodzimą. Podejmuje się także próby renaturyzacji stosunków wodnych. Obszary ochrony czynnej to także ekosystemy nieleśne: szuwały, turzycowiska czy łąki, które bez regularnego wykaszania stopniowo zarastają, z upływem czasu zamieniając się w lasy. Na terenie obszarów ochrony czynnej prowadzone były także restytucje i reintrodukcje gatunków, które w odległej przeszłości występowały na tych terenach, lecz wyginęły. W wyniku reintrodukcji przywrócono puszczy łosie, bobry, rysie, a także kilka gatunków roślin, m.in. cisa i modrzewia polskiego.

Obszary ochrony krajobrazowej mają na celu zachowanie krajobrazu typowego dla Puszczy Kampinoskiej: mozaiki

ekosystemów leśnych i nieleśnych, związanych z ekstensywnym rolnictwem. Od ponad 40 lat Kampinoski Park Narodowy wykupuje nieruchomości na cele ochrony przyrody. Początkowo głównym powodem była konieczność zmniejszenia antropopresji na ekosystemy Parku. Praktyka tych lat pokazała, że wykup gruntów jest również bardzo dobrym sposobem na rozwiązanie problemów społecznych. Prowadzenie wykupu może przyczynić się do poprawy bytu osób, które po sprzedaży nieruchomości wewnątrz Parku mogą rozpocząć życie tam, gdzie istnieją lepsza infrastruktura komunalna, lepsze warunki transportu, łatwiejszy dostęp do nauki, opieki zdrowotnej, kultury. Od samego początku wykupów w latach 70. XX wieku sprzedaż gruntu była dobrowolnym wyborem właścicieli. Jednak Park ma zagwarantowane prawo pierwokupu.

Właściwa ochrona przyrody wymaga wiedzy i doświadczenia. Wszelkie działania ochronne mogą być podejmowane z zachowaniem dużej ostrożności, a ich skutki powinny być na bieżąco monitorowane. Przyroda nie jest mechanizmem, w którym w razie awarii można wymienić zużyty element. Skutki błędów popełnianych w środowisku naturalnym są bardzo trudne do naprawienia, czasem wręcz nieodwracalne i kończą się bezpowrotną utratą siedliska lub wyginięciem gatunku. Dlatego tak ważne jest to, o czym mówi papież Franciszek w encyklice: „Musimy znacznie więcej inwestować w badania, aby lepiej zrozumieć zachowanie ekosystemów i właściwie analizować różne zmienne wpływające na wszelkie istotne modyfikacje środowiska. Ponieważ wszystkie stworzenia są ze sobą powiązane, każde z nich musi być traktowane z miłością i podziwem, a my wszyscy, istoty stworzone, potrzebujemy siebie nawzajem” (LS: 42).

Kampinoski Park Narodowy jest ważnym terenem badań naukowych. Każdego roku prowadzonych jest w nim 50-70 tematów badawczych, głównie dotyczących nauk przyrodniczych, ale także nauk społecznych. Na terenie Parku były prowadzone duże programy badawcze, gromadzące

kilkudziesięcioosobowe zespoły naukowców różnych specjalności. Badania dały odpowiedzi na pytania kluczowe dla ochrony przyrody. Pozwoliły na określenie trendów, wyjaśnienie zachodzących procesów i zjawisk. W Parku prowadzi się około 30 stałych programów monitoringowych dotyczących różnych parametrów środowiska. Każdego roku powstają prace doktorskie, magisterskie i licencjackie. W strukturze organizacyjnej Kampinoskiego Parku Narodowego wyodrębniony jest Zespół Nauki i Monitoringu Przyrody, prowadzący własne programy i współpracujący z ośrodkami naukowymi. Wyniki badań i monitoringu są podstawą planowania i prowadzenia działań ochronnych. Przykładem takich działań jest program „Kampinoskie bagna”, dotyczący aktywnej ochrony i odtwarzania mokradł Puszczy Kampinoskiej. Poprzedzony został badaniami prowadzonymi we współpracy Parku z kilkoma ośrodkami akademickimi i z udziałem organizacji pozarządowej. Projekt badawczy obejmował badania hydrologiczne, glebowe, biologiczne, socjologiczne. Dokonano analiz materiałów historycznych, przeprowadzono modelowanie projektowanych rozwiązań. Na ich podstawie opracowano plan ochrony i renaturyzacji siedlisk mokradłowych w wybranych czterech obszarach. Podstawowym założeniem projektu „Kampinoskie bagna” jest prowadzenie działań w taki sposób, aby w żadnym razie nie zaszkodziły one ludziom żyjącym na terenie Parku i w jego otoczeniu. Tam, gdzie mogą powodować podtapianie, wykupuje się grunty na rzecz Parku. Działania są na bieżąco konsultowane z samorządami i mieszkańcami. Dzięki temu stanowią kompromis między potrzebami wynikającymi z konieczności ochrony przyrody a potrzebami społeczeństwa.

4. Kampinoski Park Narodowy jako dobro publiczne

Położenie Parku w sąsiedztwie stołecznej aglomeracji sprawia, że musi on nieustannie stawać przed wyzwaniem antropopresji. Na terenie Parku przed rozpoczęciem wykupu

w połowie lat 70. XX wieku mieszkało 16,5 tys. osób i prywatnych gruntów przewidzianych do wykupienia było 14 tys. ha. Obecnie do wykupu pozostało już tylko około 2,8 ha, a obszar Parku stanowi miejsce do życia dla około 3 tys. mieszkańców. W ciągu 40 lat wykupu nieruchomości ubyło kilka tysięcy zabudowań, zmniejszyła się emisja spalin, poprawiła się jakość wód i powietrza, grunty uprawne znowu porastają lasy, odtwarzane są mokradła. Gatunki zwierząt samoistnie powracające do puszczy, takie jak bielik, orlik, wilk, potwierdzają poprawę jakości siedlisk. Park jednak ciągle stoi w obliczu zagrożeń, które mogą zniweczyć dotychczasowe starania. Deficyt wody zagraża całym ekosystemom. Urbanizacja terenów wokół Parku powoduje stopniową utratę powiązań z innymi obszarami cennymi przyrodniczo. Może to prowadzić do izolacji, zawężania puli genowej, utraty korytarzy ekologicznych i spadku różnorodności biologicznej. Ekspancja inwazyjnych gatunków obcych zagraża gatunkom rodzimym. Niekontrolowana penetracja obszaru Parku powoduje płoszenie zwierząt, wydeptywanie roślin, erozję wydm, pożary. Czy dla uniknięcia tych zagrożeń nie należałoby zamknąć Parku dla ludzi?

Papież Franciszek w rozdziale szóstym encykliki, poświęconym powszechnemu przeznaczeniu dóbr, pisze: „Środowisko jest dobrem publicznym, mieniem całej ludzkości i wszyscy są za nie odpowiedzialni” (LS: 95).

Działania Kampinoskiego Parku Narodowego oparte są na tym samym przesłaniu. Park jest dobrem całej społeczności. Każdy ma prawo z niego korzystać, ale każdy jest także za niego odpowiedzialny. Dlatego z wielką rozwagą ustalane są zakres i zasady korzystania z tego obszaru. Park jest jednym z najważniejszych i najpopularniejszych obszarów rekreacyjnych Mazowsza. Spośród około 1 mln osób, które każdego roku odwiedzają Park, ponad 70% to mieszkańcy Warszawy, głównie z Bielan, Bemowa i Żoliborza. Około 20% odwiedzających stanowią mieszkańcy gmin, na terenie których Park jest położony lub bezpośrednio z nim

sąsiadujących. Odwiedzający traktują go jako miejsce codziennego i weekendowego wypoczynku. Tym, co według osób odwiedzających decyduje o ich wyborze Parku na miejsce wypoczynku, jest gwarancja kontaktu z przyrodą, możliwość przebywania w ciszy, z dala od zgiełku miasta. Cenione są także harmonijne krajobrazy i możliwość prowadzenia różnorodnej aktywności fizycznej w naturalnym środowisku. Park życzliwie wita odwiedzających. Wstęp do Parku jest bezpłatny. Turyści mają do dyspozycji ponad 560 km szlaków do wędrówek pieszych i wycieczek rowerowych. Możliwe jest uprawianie turystyki narciarskiej i konnej. Park dysponuje kilkunastoma parkingami oraz polanami wypoczynkowymi dobrze wyposażonymi w infrastrukturę turystyczną. Każdego roku w Parku odbywa się około 300 imprez. Są to duże rajdy turystyczne, w których udział bierze nawet kilka tysięcy uczestników, a także liczne imprezy rekreacyjne, wycieczki, jak również pikniki dla grup szkolnych, rodzinnych czy koleżeńskich. Istnieją jednak pewne ograniczenia, przepisy, których należy przestrzegać. W Parku można przebywać tylko w wyznaczonych do tego miejscach od świtu do zmierzchu. Przemieszczać można się wyłącznie po wyznaczonych szlakach turystycznych. Aby zorganizować imprezę, należy uzyskać zezwolenie Dyrektora Parku. Wszystkie ograniczenia służą ochronie przyrody. Obecność ludzi w Parku powoduje stres u zwierząt, niszczenie roślin, zanieczyszczenia, zagrożenie pożarem. Regulacje dotyczące ruchu turystycznego mają na celu minimalizowanie negatywnego wpływu człowieka na ekosystemy parku. Pomimo to każdy z użytkowników pozostawia w środowisku swój ślad. Istotną sprawą jest, aby wszyscy użytkownicy mieli tego świadomość. Papież Franciszek w encyklice widzi ten problem w sposób następujący: „Kultury ekologicznej nie można sprowadzać do serii nagłych i jednostronnych odpowiedzi na problemy [...] Powinna być ona innym spojrzeniem, myślą, polityką, programem edukacyjnym, stylem życia i duchowości [...]” (LS: 111).

Stan przyrody Parku jest wypadkową wpływu wywieranego przez wszystkich jego użytkowników: mieszkańców, właścicieli nieruchomości, turystów, przedsiębiorców i innych prowadzących wszelkie formy aktywności nie tylko na terenie Parku, ale także w jego sąsiedztwie. Świadomość tego wpływu nie dla wszystkich jest oczywista. Dlatego też Kampinoski Park Narodowy podejmuje różnorodną działalność edukacyjną, mającą na celu kształtowanie odpowiedzialnych postaw wobec środowiska. Działalność edukacyjną prowadzi w trzech ośrodkach dydaktycznych: w Izabelinie, Granicy i Smardzewicach, stosując różnorodne formy i środki. Dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia kameralne, terenowe oraz lekcje muzealne dla dzieci i młodzieży. Dla studentów i grup profesjonalistów przygotowywane są specjalne programy uwzględniające zainteresowania odbiorców. Każdego roku organizowane są konkursy, wystawy, seminaria, konferencje, festiwale o tematyce przyrodniczej i ekologicznej. Bardzo popularne wśród turystów indywidualnych są weekendowe wycieczki edukacyjne prowadzone przez pracowników Parku różnych specjalności. Organizowane są cykliczne imprezy: Dzień Otwarty, Festiwal Nauki, Festiwal Wizie Natury, Dni Ziemi, włącza się także w organizację imprez masowych, jakie odbywają się w sąsiednich miejscowościach. Park również stale współpracuje z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska oraz z organami administracji wszystkich szczebli, ośrodkami naukowymi, organizacjami pozarządowymi. Utrzymywanie partnerskich relacji sprzyja podejmowaniu działań gwarantujących rozwój społeczny i gospodarczy w sposób zrównoważony. Tym samym możliwe jest dotrzymanie podstawowego warunku uznania przez UNESCO obszaru Kampinoskiego Parku Narodowego wraz z otuliną za Rezerwat Biosfery programu Man and Biosphere (UNESCO 1971). Dzięki współpracy na obszarze Parku i otuliny można godzić różne funkcje: ochronną, gospodarczą, społeczną. Park i otulina to miejsce funkcjonowania

niezwykle skomplikowanego i wrażliwego układu biologicznego. To zarazem miejsce życia ludzi, uprawy roli, rozwoju przedsiębiorczości. To także kawałek świata fascynujący naukowców, atrakcyjny dla turystów, z pożytkiem wykorzystywany do edukacji. To również wielkie, bezpłatne sanatorium, oferujące relaks wśród zieleni, odpoczynek od miasta, kontakt z naturą. To wreszcie miejsce inspiracji dla artystów.

5. Zakończenie

Puszcza Kampinowska istnieje od tysięcy lat. Przez stulecia dostarczała leśnych surowców, schronienia dla ludzi, ziemi pod uprawę roli. Była rezerwuarem surowców i wody. Teraz, aby przetrwać w sąsiedztwie stołecznej aglomeracji, wymaga szczególnej ochrony. Papież Franciszek w piątym rozdziale encykliki tak pisze o sprawiedliwości między pokoleniami: „Pojęcie dobra wspólnego dotyczy także przyszłych pokoleń [...] Nie można mówić o zrównoważonym rozwoju bez solidarności między pokoleniami [...] ziemia, którą otrzymaliśmy, należy również do tych, którzy przyjdą po nas. Kiedy myślimy o sytuacji, w jakiej przekazujemy planetę przyszłym pokoleniom, wkraczamy w inną logikę, w logikę bezinteresownego daru, który otrzymujemy i przekazujemy dalej” (LS: 159).

Dlatego zagadnienia ochrony środowiska muszą być przedmiotem powszechnej troski. O to, aby Puszcza Kampinowska mogła nadal trwać i cieszyć ludzi, muszą dbać nie tylko osoby zawodowo związane z ochroną przyrody czy członkowie organizacji ekologicznych. Refleksja papieża Franciszka nad kondycją środowiska i stosunkiem ludzkości do przyrody przekłada się w tym przypadku na konsekwentną realizację działań ochronnych i przestrzeganie pewnych ograniczeń w użytkowaniu zasobów puszczy, aby mogły się nią cieszyć nasze dzieci, wnuki, prawnuki i kolejne pokolenia. Kampinoski Park Narodowy to obszar bezcennej przyrody chroniony z mocy prawa. Encyklika papieża Franciszka *Laudato Si'*, będąc dla wielu ludzi duchowym drogowskazem, może tę ochronę

wzmocnić. Papież kierując tę encyklikę nie tylko do katolików, ale także do całej ludzkości. Obecnie przez Europę przelewa się straszliwa fala uchodźstwa. Znane są z historii przypadki, gdy całe narody musiały opuszczać swoje domostwa z powodu degradacji środowiska: zniszczenia roślinności, zanieczyszczenia wody, pustynnienia spowodowanego nadmierną eksploatacją. Encyklika papieża Franciszka ma być dla ludzkości przebudzeniem. Co się stanie z Ziemią, jeśli nie będziemy o nią dbać? Gdzie się podziejmy, jeśli już nie będziemy w stanie na niej żyć?

Musimy dbać o nasz kawałek świata, dopóki nie zniszczyliśmy go całkowicie. Encyklika *Laudato Si'* może być inspirująca także do wspólnej troski o Puszcze Kampinoską.

Bibliografia:

- Franciszek (papież). 2015. Encyklika *Laudato Si'*. *W trosce o wspólny dom* (24 maja 2015). Kraków: Wydawnictwo M.
- UNESCO. 1971. *Międzynarodowy program „Człowiek i Biosfera” (Man and Biosphere – MAB)*, <http://www.unesco.pl/nauka/czlowiek-i-biosfera-mab/>.

Kampinos National Park Activities in Relation to the Encyclical *Laudato Si'*

Summary

National parks play a very significant role in the nature conservation system in Poland. The Kampinos National Park situated in immediate vicinity of Warsaw is one of the most valuable protected areas. It stands out for its natural, cultural, social and scientific values. It is important for biodiversity conservation, scientific research and ecological education. Thanks to its attractiveness, it is often visited by tourists. By performing its formal duties, the Park fulfills the Pope Francis' premise contained in the encyclical *Laudato Si'*. By preserving wild nature and cultural heritage for future generations, it creates conditions to explore natural, social and economic phenomena. At the same time, it offers excellent conditions for recreation and tourism. A wide offer of educational activities is provided for groups of people of different age and profession. This is how the Park implements Pope Francis' idea of changing the ecological culture and understanding the responsibility for the natural condition of the environment by all members of the society.

Keywords

national park, protection, ecological education, responsibility, encyclical *Laudato Si'*